

PSALMUS

NONAGESIMUS QUINTUS.

Canticum ipsi David.

Quando domus edificabantur post captivitatem.

Cantate Domino canticum novum: cantate
Domino omnis terra,
2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: an-
nunciate de die in domo salutare ejus.
3 Annunciate inter Gentes gloriam ejus, in omni-
bus populis mirabilia ejus.
4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis:
terribilis super omnes deos.
5 Quoniam omnes dii Gentium dæmonia, Domo-
nium autem celos fecit.
6 Confessio, & pulchritudo in conspectu ejus, san-
ctimonias, & magnificientias in familiicatione ejus.

Afferte Dominu patria Gentium , afferte Dominum gloriari , & honorem .
Afferte Domini gloria nominis ejus .
ollite hostias , & introite in atria ejus 9. adorare Dominum in atrio sancto eius ,
commovetate a facie ejus universa terra : 10. dicite in Gentibus , quia Dominus regnabit ,
tenim correxit orbem terra , qui non commovetur , judicabit populos in aquitate .
Lentent cali , & exultet terra , commovetur mare , & plesiuto ejus : 12. gaudebunt campi , & omnia , que in eis sunt .
Tunc exultabunt omnia ligna silvarum : 14. à facie Domini , quia venit : quoniam venit iudicabit orbem terra in aquitate , & populos in veritate sua .

A subdit , in hoc psal. præcipi , ut annuntietur Iustus Gen-
tes gloria Dei ps; nec enim idcirco sequitur admissio Gentiliæ rediæficationem Templi , cum potius repulsi , dicantur b: quoniam hoc locum est invitare ad celebrandum nomen Dei per universum orbem ; sicut fæcē celebris etiam postea fuit fama rediæficationis Templi apud Gentiles , eosq; nonnulli ex iis religionis causa , vel vien-
di studio ventiebant . Postremo ferri non debet , quod repetere , appositum titulum ab aliquo expostrisse secundum imaginationem tuam , litteram hujus psalmi ad ædificium Templi post redditum de Babylonica captivitate applicante .

Quod attinet ad argumentum , placet quod idem Au-
tor confutet R. Salomonem , & alios Judos , de futu-
ro Templo ubi Messia interpretantes . Quoniam vero
exponit de spirituali Ecclesiæ Templo , ex vivo fidelium
lapidibus collanciis in ædificio eorum Israhel , re-
cipio ut mysticum sensum , latenter in litterali de mate-
riali , sive tabernaculo , quod extixit David , sive
Templo , quod rediæficeret Salomon , accipi-
tur .

Argumen-
tum ,
Sensus my-
sticus .

Titulus, & Argumentum,

¶ 1.) Canticum ipsi David,

Quando domus ædificabatur post captivitatem.

Dunt aliqui Græci *duktus' rōsser περ' i' Bœgia*

Et annis *tunc* *in iudeo apud hebreos*. Postponit
etiam quidam prima verba (*Canticus iiii
David*: *nonnulli habent* *re*^{et} *duo ipsius David*: *ali*^{et} *en*^{et} *ad*^{et} *duo laus cantrici ipsi
est*: *denuo* *in emendatis Gracis est* *duo et unus adi-
cione*: *et* *in aliis quod duo*, *aut* *et uno* *et uno adi-
citione* *in praetorio impoſtato*, *aut* *unus* *quod adi-
citione*, *seu* *Theodoreus minus attentio*, *neq; Da-
vid*, *neque qui primi* *Propheetam hanc interpretati-*
hunc *titulum* *terripit;* *sed* *alium* *quempiam* *qui*
psalmi *superficie* *tenus* *aplexerit*, *de illis*, *qui*
brylong *redierunt*, *ac* *Templum regredieruntur*. *In*
his etiam *correcitissim* *notatur post titulum, locus ex 1.*
lipa cap. 1. lib. 1. sicut *et in 2. Reg. cap. 1.* *narratur*
translatio, *quam David fecit de domo Obededum*
bernamolum domi *tug* *construunt*: *præter* *in capi-*
quidem *primi libri* *Paralipomenon* *recitat*, *et* *can-*
torum *istum plenum* *scribitur* *post* *104. ab A-*
& fratribus ejus, *illo ipso* *de translatæ arcæ*: *Quia*
potius *captivitatem Babylonionum* *restaurauit*, *prodit*
Exodus 1. Levitas filios Alaph *in cymbalibus* *fle-*
taudient *Deum per manum David reges Israel,*
incuiusque *in hymnis*, *& confessione Domino*, *quo-*
bonus, *quoniam in eternum misericordia ejus*, *quod*
titulum *Pb 104. quem* *cantatum diximus* *in transla-*
ture *facta à David*, *quoniam hoc nostro*, *verisimile est*
quog; ambos decantatos. *Idem* *præterea* *factum* *in*
atione Salomonici *Templi* *significat*; *secundus liber*
ip. 1. Ita ut hi *psalmi* *peculiariter* *filii argumentati*
Sequitur *vero* *etiam* *compositos* *etiam* *David*,
revera omnes ipsius compoluisse *probabilioris op-*
(ipsius à nobis indicata, & in dictis psalmis per-
fecit rypo, *refert pſal. totum ad Ecclesiām*. *Justinius* *pre-*
terea non dubitat in Apologia sua *fucundissima* *ad Antonium*
Pium, *psalmi*, *hoc integrum ut* *quoniam primo*, *& secundo*, *ut*
confirmet *vaticinii* *de Christo*; *& iterum contra*
Tryphonum *Iudeum*, *Idem facit Euseb.* *in demonstra-*
tione Evangelica *i Latini* *æquè* *contentum* *circa spiri-*
tuale ac mylticūm templum, *quod fumus* *x* *nos* *& ex no-*
bis *compositus* *Ecclesia*, *quam Christus adiicit*, *liberando*
de diaboli captivitate, *& mortis*, *& peccati*; *pro tan-*
to autem beneficio ad laudes, *& oblationes offerendas*
Deo cunctis hic homines, *et inanimas etiam naturas*
invitari, *& ad celebrandam Christi omnipotentiam*, *&*
excellentiam in utroq; adventu. *Explicit* *hunc titulum*
ito in egregiis Auguſt. etiam in opere *Civitate Dei*, *1. lib. 6. cap. 9*
differens *de deſtructa idolatria*, *& adiicit* *vera religio-*
ne *per Christum*, *& quoniam Hermes prænunciavit dolen-*
do, *prænunciavimus* *noſtrum Propheta* *gaudentio*, *de me-
dio tollandam idolatriam*. *Idem* *in sermoni 20.* *de veri-*
bus Apofolisi *m.*, *explicans* *euudem titulum*, *scribit* *domi-*
nus DEI cantando adiicitur, *crederendo fundari*, *iper-*
and erigi, *diligendo perfici*, *fini* *ludi* *dedicari*, *prius*
lascivis *lib* *captivitate* *demonoriorum*. *Inter psalmos ad-*
hortatorios, *& preceptivos Athanasius* *hunc enumerat*
cani autem debere, *si per captivitatem excisa fit domus*
Ac, denud adiicitur, *vet etiam si quis Domino cante-*
re quomodolibet cupiat: *denuo* *in eodem cum 93. 97.*
98. *perspic*ti*s singula CHRISTI in nos*, *virtute pa-*
ſtioni ipsius, *collatis* *beneficiis*. *Frequentat* *Ecclesia* *hunc*
psalmum *in officio Natus Domini, Circumcisio, Epiphany,*
Tinitatis, de beata Maria, de sanctis mulieribus,
Dedicatio, de Inventione, & exaltatione Crucis, de
Fefo S. Michaelis.

*Ver. 1.) Cantate Domino canticum novum: cantate
Domino omnis terra.*

*Ver. 2.) Cantate Domino, & benedicite nomini ejus,
annunciate de die in die, laus eius.*

Ver. 3.) Annunciate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis manifestate illam.

Novo cantrico, id est, eleganti, & eccellenti, in solito, & mirabili, iugi, & continuo, semper instaurando, & decantando, decantari vult Dominum, atque celebrari nomen eius, non ab Habetis tantum, a quibus iam religio celebatur, sed ab habitatoeis enim universitate, qui verum t'uum Dominum, ac Deum agno certe, colere, laudare delabantur, & quos in agenda quotidiana, continuaque gratia pro eximio, ac novo beneficio, adiutores adhibeuntur, cupit, nimil praesul fate ex ini- micio seu eiciuntur allate, Romanius vero deinde, &

predicari apud Gentes, & populos omnes majestatem Dei, & misericordia opera, qua in gratiam cultorum suorum operari dignatus est, ut videlicet qui hoc intelligenter, designant idola falsilogos, colere Deos, sefeg; ad veri Dei transferant religionem, atq; venationem. Qui non vider quam belle ista congenitae Evangelicae predicationis, & predictoribus Evangelicis, iustissimae predicatorum Evangelium omni Creaturam a, & ducere omnes Gentes b? In Paralipomenis c, ubi recitat hic psalmus paulo brevius; ex duobus versibus confutatur unus hoc pacto. *Canticum Domini omnis terra, annunciat ex parte in diem falsam re ejus.* Ubi Abulensis ad videar sentire mutationem illam, & similes facta ab Eldra composite librorum illorum.

Intitulatur **Canticum Domini nostri Iesu Christi**. Recitatorem
visitem cantus plectus in doctrina Christi de perfectio-
ne, & in cantus laudes Deo, ita facit per manus
devotionem, oris laudationem, reverentiam, verbo-
rum prolationem, operis executionem. Monet etiam no-
nitatem confitere in recenti animi devotione, ita ut ex-
ferventem nostrum Salvatoris amore, semper nova cantica
secundum proprii cordis illuminationem reperire flu-
deamus, quo modo & cœuli amatores nova carmina con-
fingunt, & canunt eo deo, seu de ea, quam carnales a-
mant. Observat Hugo cantatum **canticum novum** à ve-
teribus Patriarchis, quoniam desiderabant incarnationem
à nobis, qui exhibit exultamus, Deumque lauda-
mus ; & dicimus librum , cui presul est, **Oule-
tur me osculo viri es**, & in quo desiderium illud exprim-
itur, appellari **Canticum cantorum**, id est, excellen-
tissimum, quod non nomen sibi sufficiunt diximus.

tinuum, quod per novum lignacri diximus.
Addit idem tripli cantico secundum renovationem, qui si spiritu mentis nostra p, caritate domino, baptizimi, sed et primum canticum Moysis post demeros Agyptos q, penitentie, quod est Judith r, cuius etymon est, confitens, aut glorificans, glorie quod est Simeonis, et canitur in Completorio s. Non placet deo, sed auferri imperat s tumulum carminum, et canrica lyra ad volupatem comparata, vel abniguitate viris, ac fine novo, atq; recentissimi prolat: horatut autem apostolus u, ut replete spiritu sancto loquatur nobis misericordia in psalmis, & hymnis, & cantici spiritu tubulis, & canemus eum, & psalmam in cordibus nostris dominos, gratias agentes deo, & patre, qui dignos nos fecit in partem ortis sanctorum in lumine, qui expulit nos de pene tris enbrarum, & transfigit in regnum dilectionis filii sui.
X. Maximus & Taurinensis novum canticum sumit deo incarnato de ilella matris virginitate. Edidit Augusti, tractatum de Cantico novo, & de redditu ad coelestem patrum, ac periculis. Novitatem vite ait esse canticum novum, seu testamentum novum, proper hominem novum, qui expoliet varem z, levens vetera transfuso, fallagne omnia nova a. philippus greveus b, cancellarius academiae parisiensis veteris nominis cantica numerat, & explicat, quoniam cantat ex superbia, ex gula, vel luxuria; sicut ave garnitur tempore luxuria, & hinnit equus praterea pro luci acquisitione, propagis securitate, amicorum propinquitate, filiorum, mulierum terram a demonum captivata: ut autem predictus non videat, quo puto haec verbis iuxta historiam redicitione templi possint accommodari, quoniam aliæ gentes, prater judaorum genit, huiuscmodi redicitione nihil omnino juventur, Simili crediti hieron. & lyc. argumentum jam prius relatum est. Prior collegit argumentum contra novatianum, qui certis peccatis ponitentiam negat. Operatus urge donatitius, qui in solo angelio orbis afferente ecclesiastice, quoniam si spiritus sancti solus illud dicere, cantate domino cantum novum, possint dicere, quia ipsos solos hortatus est. Sed ut ostendetur, inquit, quia nos ad ipsos solos dictum est, sed ad ecclesiam, qui sibi est fecitus est dicens, (canta domino omnis terra, &c.) Tum concludit, recitat alius, que hic leguntur, & ex aliorum psalmorum testimoniosis. si apud vos tantummodo ecclesiam dicitur, fratribus aures dei: igitur etiam vos ipsi laudate cum omnibus, aut quia nolite esse cum omnibus, soli contineat, pertinere hoc idem remig. dicens, non solum iudeas, non solum aphrica, fed etiam omnis terra. Crysostomus regis fratribus scribit ad certum locum, & quia thalamus quoniam populus iudeus obnoxius erat periculi idolatrie, proper imperfectiōnem; quemadmodum viri uxori, cuius timet pudicitia, locum circumserebit. Ecclesia vestrum & cultum, atque sacrificium per orbem diffusa, iuxta malach. a predictionem. Subiect distinctionem novum sacramentum in ecclesiis, quem apud insulam sive longe, & nobis allo loco declarata est.

...tores de ipsis, quia palpant eos, qui terreni essent, & veribus cantando, tacent operibus. Citat Gregor. b gallo exemplo utrumque declarante, & confirmante. Talege.
El benedictus nominis eius.] Addite eft coniunctio [&] in Psalt. vetere, ac Romano, apud; August. & Caiſod. nomen eius. Quid fit benedictus nomen Dei, dictum Pl. 71, e Nomen Iesu Euthym. credidit Hieron. Gloria interlin-
earis, Arguanus, & alii nomen commune interpretan-
tur. Nota, inquit Remigius, quod tres personae deitatis
sunt in essentia unitatis, ideo quum dixit illi tribus
personis cantandum esse qualiter, subinxit, benedic-
tus nominis eius. Solum nomen Dei habemus, ali Haimo,
nondum etiam rem, quod multum valer, non quia pro-
latum, sed quia creditum. Non sufficit cantare, nisi
quaque benedicas guidam enim cantant & male dicen-
ti in exercitu. Feigennominis, in Utrac.
...reprobatur. Reprobatur quod ignorat pro beatitudine, predicatoris Hugo reprehendit qui inter Gentes, et paganos, si non fide, certe moribus, praedicant solum tormenta, penas, misas, qua terrae non gloriam, quia allicit, volentes Deo acquirere servos, non amicos. Monet etiam, ut predictant non seipso, & gloriam propriam, vel mundi, sed Dei, sicut in doctrina glorificant Dei. f.

*ut in carminibus Feccenniis, ait Hugo.
Annuntiate.] Verbum Hebreum בְּשָׁרֵם bəšȓem, pro ditos in curioribus habitantes.*

Ver. 4.) Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis, terribilis est super omnes Deos:
Gloria Dei, & mirabilia & salutare canticis, landibus, praedicatione digna confirmata, quia magnus est in potentia, sapientia, justitia, bonitate, & quovis alio modo, quem quis animo querat apprehendere, atque invenire quodam intervallo superera queas quantamlibet sensus loci.

De die in diem.] Legit a Icubi August. g, & Beda h, & Hieron. i, diems ex die, sic Græc. iusparc iusparc. In Paralipomenis & Hieron. ex die in diem. Canticum Nost. i. 1.

ral pomenis & haberet, ex deo in diem, Graecis & Iudeis nō
nō. Hebrei **בְּאָמֵן אֶת־הַדָּבָר** mihi et omnes: hic autem
mihi et omnes: mihi et omnes: mihi et omnes: mihi et omnes:
Significat quod sicut est, ut explicat Rickettius & continuatur, ut Glossa interlinearis & Lyranus:
Remigii, omni tempore: ut Bruno, frequenter per singulas
dicas: ut Haimo significat: ut dictum Hieronimi, hoste & crav-
tus: idem nempe quod **ναῦς ἡμῶν**, & per singulas dicas:
Quod in Elia legitimus, de die nō exata: Graecis si-
cuit hoc loco, **καὶ οὐδὲν ἦταν**. Hebrei autem **וְיִהְיֶה**
jom 3:6 in Psl. 67, mīhi & tu. Hebrei dicitur
etiam **וְיִהְיֶה** jom jom, Graecis autem **καὶ οὐδὲν ἦταν**,
Mālik & variopinatio dicitur: dicitur: dicitur: dicitur:

Mystic annunciarie de die in dico. Latinis explicant de filio in patrem, & contra, vel de vetere Testamento in novum. Addit Remigius de virtute in virtutem: Bruno de una clara virtute & operatione in aliis clariorem; ne quim alii praedicaveritis, reprobri efficiamini. Primum variis legit Auctiugustinus. o Maximus, Beda q, Fulgentius & legitis Evangelizare diem ex die, misericordia nunciata diem de die, præterita ex Gracis, Auctor operis imp: fecit: et.

Saluatoris. ¶ Chaldaic reditatem eius. Admitto fenfū de falfatū per Iesum, in cuius nomine falfū est; nos aliud nomen darum, nōs sub calo, in quo sperat nos saluторis in favore; hujus loci Hebrews πνύμα Je-^ushūb; & ita pafim docent Eboratores; præterea; Ju-^ustinus x, nominans τὸ καρποῦντον τῷ τάξι τῷ χρεὶ^u & Hieron., Abulfensi^uz nomine Saluatoris. & Salutis quodlibet bonum homini à Deo datum, & per quod li-^uberatur ab aliquo malo, comprehendit vult, elleque his-^utēnum, quod omnes laudat & debeat: Deum proper be-^uniciā generali, per se; & ea quotidie an-^uniciare, ut omnes sciant, quod tota vita nostra, & o-^uperatus eis. Hoc est Ecclefiaſtico, paucis mutatis, ^{n. 43. 291} Quoniam magne Dominus, & laudabilis nimis. ^{¶ seq.} [Hac ipaſi sunt prima veſta Phil. 4,7, quo reū, si placet. Potest hic p̄d̄, quoq;am, hic leuantibus, verbiſ accepi comi-^unatiave, & exegit; non cauſaſiter, ut ſit ſenitū; (an-^uniciare quod magne Dominus, & laudabilis nimis, & terribilis ubi omnes deos; & quod omnes di Genipis]

mitte bonum nostrum penderit a Deo.
Annuntiatus inter Consilio gloriis eius.] Hieron. narrat in Genesio, quomodo etiam extat in Paralipomenis ubi, ideum Hebreus verbum in, quod hic **hunc sappens**, sed Gracum ἐγνώσθε, hoc loquitur autem **ἀπόλυτος**. Superius autem erat **τύπος**, **βασιλεὺς**, & **πρωτότοκος**, ut dixi. Quo sit tunc synonymum autem verba: nec vix ferri per Valeat in propria lingua significatio. Legit Optatus b, pronuncias, urgens, ut antea: quoq; monui, Donatifas, quia non dicit, inquit, in partis sua **Africana**, ubi nos **erimus**, & qui emere populus, (quod mecum sequitur) dixit, neminem

valer cogitari esse aliquid bujusmodi, si non es hoc ipsum, Aequaliter sculpsilla. Alii, idols, quod etiam est in Paralipomenis, & cum Latine. ^{1. 16. 17. 18.} Græc. id est quamvis Hec. b. aicē utrobis sit **אֱלֹהִים אלהים**. Quidam vertunt, simulacra, vanitates, mera naga, res nihil, vacuitates, ^{x. in Paralipomenis.} inusulæ, mendacia, basus. Abulensis x. præferit translationem, que habet idola, aut sculpsilla, quia damen significat substantiam intelligentem, & convenit id nomen omnibus Angelis; immo & Deo ipsi, quamvis malo. ^{16.} Huius loci vocentur casu mones. Atqui non est hoc loco nomen demum, vel demonum, Deinde quidquid sit de hymno vocabuli damon, de quo egimus ^{y. vers. 6.} Pl. 90. & non ita reperiatur de Dico. Certe in scriptura nec damon, nec demon sumitur aliter quam in malam partem, ut Augustinus, docebat. ^{2. 9. de Civ. 1. 10. & 2. 10.} Hebreus nomen **אֱלֹהִים אלהים**, & singularare ^{1. 10.} **אֱלֹהֵי** rediit ab interprete aliquando **manducatio** ^{1. 10.} Nostris animis (ido- lorum) & ^{1. 11. & 12.} ^{1. 13. & 14.} ^{1. 15. & 16.} ^{1. 17. & 18.} ^{1. 19. & 20.} ^{1. 21. & 22.} ^{1. 23. & 24.} ^{1. 25. & 26.} ^{1. 27. & 28.} ^{1. 29. & 30.} ^{1. 31. & 32.} ^{1. 33. & 34.} ^{1. 35. & 36.} ^{1. 37. & 38.} ^{1. 39. & 40.} ^{1. 41. & 42.} ^{1. 43. & 44.} ^{1. 45. & 46.} ^{1. 47. & 48.} ^{1. 49. & 50.} ^{1. 51. & 52.} ^{1. 53. & 54.} ^{1. 55. & 56.} ^{1. 57. & 58.} ^{1. 59. & 60.} ^{1. 61. & 62.} ^{1. 63. & 64.} ^{1. 65. & 66.} ^{1. 67. & 68.} ^{1. 69. & 70.} ^{1. 71. & 72.} ^{1. 73. & 74.} ^{1. 75. & 76.} ^{1. 77. & 78.} ^{1. 79. & 80.} ^{1. 81. & 82.} ^{1. 83. & 84.} ^{1. 85. & 86.} ^{1. 87. & 88.} ^{1. 89. & 90.} ^{1. 91. & 92.} ^{1. 93. & 94.} ^{1. 95. & 96.} ^{1. 97. & 98.} ^{1. 99. & 100.} ^{1. 101. & 102.} ^{1. 103. & 104.} ^{1. 105. & 106.} ^{1. 107. & 108.} ^{1. 109. & 110.} ^{1. 111. & 112.} ^{1. 113. & 114.} ^{1. 115. & 116.} ^{1. 117. & 118.} ^{1. 119. & 120.} ^{1. 121. & 122.} ^{1. 123. & 124.} ^{1. 125. & 126.} ^{1. 127. & 128.} ^{1. 129. & 130.} ^{1. 131. & 132.} ^{1. 133. & 134.} ^{1. 135. & 136.} ^{1. 137. & 138.} ^{1. 139. & 140.} ^{1. 141. & 142.} ^{1. 143. & 144.} ^{1. 145. & 146.} ^{1. 147. & 148.} ^{1. 149. & 150.} ^{1. 151. & 152.} ^{1. 153. & 154.} ^{1. 155. & 156.} ^{1. 157. & 158.} ^{1. 159. & 160.} ^{1. 161. & 162.} ^{1. 163. & 164.} ^{1. 165. & 166.} ^{1. 167. & 168.} ^{1. 169. & 170.} ^{1. 171. & 172.} ^{1. 173. & 174.} ^{1. 175. & 176.} ^{1. 177. & 178.} ^{1. 179. & 180.} ^{1. 181. & 182.} ^{1. 183. & 184.} ^{1. 185. & 186.} ^{1. 187. & 188.} ^{1. 189. & 190.} ^{1. 191. & 192.} ^{1. 193. & 194.} ^{1. 195. & 196.} ^{1. 197. & 198.} ^{1. 199. & 200.} ^{1. 201. & 202.} ^{1. 203. & 204.} ^{1. 205. & 206.} ^{1. 207. & 208.} ^{1. 209. & 210.} ^{1. 211. & 212.} ^{1. 213. & 214.} ^{1. 215. & 216.} ^{1. 217. & 218.} ^{1. 219. & 220.} ^{1. 221. & 222.} ^{1. 223. & 224.} ^{1. 225. & 226.} ^{1. 227. & 228.} ^{1. 229. & 230.} ^{1. 231. & 232.} ^{1. 233. & 234.} ^{1. 235. & 236.} ^{1. 237. & 238.} ^{1. 239. & 240.} ^{1. 241. & 242.} ^{1. 243. & 244.} ^{1. 245. & 246.} ^{1. 247. & 248.} ^{1. 249. & 250.} ^{1. 251. & 252.} ^{1. 253. & 254.} ^{1. 255. & 256.} ^{1. 257. & 258.} ^{1. 259. & 260.} ^{1. 261. & 262.} ^{1. 263. & 264.} ^{1. 265. & 266.} ^{1. 267. & 268.} ^{1. 269. & 270.} ^{1. 271. & 272.} ^{1. 273. & 274.} ^{1. 275. & 276.} ^{1. 277. & 278.} ^{1. 279. & 280.} ^{1. 281. & 282.} ^{1. 283. & 284.} ^{1. 285. & 286.} ^{1. 287. & 288.} ^{1. 289. & 290.} ^{1. 291. & 292.} ^{1. 293. & 294.} ^{1. 295. & 296.} ^{1. 297. & 298.} ^{1. 299. & 300.} ^{1. 301. & 302.} ^{1. 303. & 304.} ^{1. 305. & 306.} ^{1. 307. & 308.} ^{1. 309. & 310.} ^{1. 311. & 312.} ^{1. 313. & 314.} ^{1. 315. & 316.} ^{1. 317. & 318.} ^{1. 319. & 320.} ^{1. 321. & 322.} ^{1. 323. & 324.} ^{1. 325. & 326.} ^{1. 327. & 328.} ^{1. 329. & 330.} ^{1. 331. & 332.} ^{1. 333. & 334.} ^{1. 335. & 336.} ^{1. 337. & 338.} ^{1. 339. & 340.} ^{1. 341. & 342.} ^{1. 343. & 344.} ^{1. 345. & 346.} ^{1. 347. & 348.} ^{1. 349. & 350.} ^{1. 351. & 352.} ^{1. 353. & 354.} ^{1. 355. & 356.} ^{1. 357. & 358.} ^{1. 359. & 360.} ^{1. 361. & 362.} ^{1. 363. & 364.} ^{1. 365. & 366.} ^{1. 367. & 368.} ^{1. 369. & 370.} ^{1. 371. & 372.} ^{1. 373. & 374.} ^{1. 375. & 376.} ^{1. 377. & 378.} ^{1. 379. & 380.} ^{1. 381. & 382.} ^{1. 383. & 384.} ^{1. 385. & 386.} ^{1. 387. & 388.} ^{1. 389. & 390.} ^{1. 391. & 392.} ^{1. 393. & 394.} ^{1. 395. & 396.} ^{1. 397. & 398.} ^{1. 399. & 400.} ^{1. 401. & 402.} ^{1. 403. & 404.} ^{1. 405. & 406.} ^{1. 407. & 408.} ^{1. 409. & 410.} ^{1. 411. & 412.} ^{1. 413. & 414.} ^{1. 415. & 416.} ^{1. 417. & 418.} ^{1. 419. & 420.} ^{1. 421. & 422.} ^{1. 423. & 424.} ^{1. 425. & 426.} ^{1. 427. & 428.} ^{1. 429. & 430.} ^{1. 431. & 432.} ^{1. 433. & 434.} ^{1. 435. & 436.} ^{1. 437. & 438.} ^{1. 439. & 440.} ^{1. 441. & 442.} ^{1. 443. & 444.} ^{1. 445. & 446.} ^{1. 447. & 448.} ^{1. 449. & 450.} ^{1. 451. & 452.} ^{1. 453. & 454.} ^{1. 455. & 456.} ^{1. 457. & 458.} ^{1. 459. & 460.} ^{1. 461. & 462.} ^{1. 463. & 464.} ^{1. 465. & 466.} ^{1. 467. & 468.} ^{1. 469. & 470.} ^{1. 471. & 472.} ^{1. 473. & 474.} ^{1. 475. & 476.} ^{1. 477. & 478.} ^{1. 479. & 480.} ^{1. 481. & 482.} ^{1. 483. & 484.} ^{1. 485. & 486.} ^{1. 487. & 488.} ^{1. 489. & 490.} ^{1. 491. & 492.} ^{1. 493. & 494.} ^{1. 495. & 496.} ^{1. 497. & 498.} ^{1. 499. & 500.} ^{1. 501. & 502.} ^{1. 503. & 504.} ^{1. 505. & 506.} ^{1. 507. & 508.} ^{1. 509. & 510.} ^{1. 511. & 512.} ^{1. 513. & 514.} ^{1. 515. & 516.} ^{1. 517. & 518.} ^{1. 519. & 520.} ^{1. 521. & 522.} ^{1. 523. & 524.} ^{1. 525. & 526.} ^{1. 527. & 528.} ^{1. 529. & 530.} ^{1. 531. & 532.} ^{1. 533. & 534.} ^{1. 535. & 536.} ^{1. 537. & 538.} ^{1. 539. & 540.} ^{1. 541. & 542.} ^{1. 543. & 544.} ^{1. 545. & 546.} ^{1. 547. & 548.} ^{1. 549. & 550.} ^{1. 551. & 552.} ^{1. 553. & 554.} ^{1. 555. & 556.} ^{1. 557. & 558.} ^{1. 559. & 560.} ^{1. 561. & 562.} ^{1. 563. & 564.} ^{1. 565. & 566.} ^{1. 567. & 568.} ^{1. 569. & 570.} ^{1. 571. & 572.} ^{1. 573. & 574.} ^{1. 575. & 576.} ^{1. 577. & 578.} ^{1. 579. & 580.} ^{1. 581. & 582.} ^{1. 583. & 584.} ^{1. 585. & 586.} ^{1. 587. & 588.} ^{1. 589. & 590.} ^{1. 591. & 592.} ^{1. 593. & 594.} ^{1. 595. & 596.} ^{1. 597. & 598.} ^{1. 599. & 600.} ^{1. 601. & 602.} ^{1. 603. & 604.} ^{1. 605. & 606.} ^{1. 607. & 608.} ^{1. 609. & 610.} ^{1. 611. & 612.} ^{1. 613. & 614.} ^{1. 615. & 616.} ^{1. 617. & 618.} ^{1. 619. & 620.} ^{1. 621. & 622.} ^{1. 623. & 624.} ^{1. 625. & 626.} ^{1. 627. & 628.} ^{1. 629. & 630.} ^{1. 631. & 632.} ^{1. 633. & 634.} ^{1. 635. & 636.} ^{1. 637. & 638.} ^{1. 639. & 640.} ^{1. 641. & 642.} ^{1. 643. & 644.} ^{1. 645. & 646.} ^{1. 647. & 648.} ^{1. 649. & 650.} ^{1. 651. & 652.} ^{1. 653. & 654.} ^{1. 655. & 656.} ^{1. 657. & 658.} ^{1. 659. & 660.} ^{1. 661. & 662.} ^{1. 663. & 664.} ^{1. 665. & 666.} ^{1. 667. & 668.} ^{1. 669. & 670.} ^{1. 671. & 672.} ^{1. 673. & 674.} ^{1. 675. & 676.} ^{1. 677. & 678.} ^{1. 679. & 680.} ^{1. 681. & 682.} ^{1. 683. & 684.} ^{1. 685. & 686.} ^{1. 687. & 688.} ^{1. 689. & 690.} ^{1. 691. & 692.} ^{1. 693. & 694.} ^{1. 695. & 696.} ^{1. 697. & 698.} ^{1. 699. & 700.} ^{1. 701. & 702.} ^{1. 703. & 704.} ^{1. 705. & 706.} ^{1. 707. & 708.} ^{1. 709. & 710.} ^{1. 711. & 712.} ^{1. 713. & 714.} ^{1. 715. & 716.} ^{1. 717. & 718.} ^{1. 719. & 720.} ^{1. 721. & 722.} ^{1. 723. & 724.} ^{1. 725. & 726.} ^{1. 727. & 728.} ^{1. 729. & 730.} ^{1. 731. & 732.} ^{1. 733. & 734.} ^{1. 735. & 736.} ^{1. 737. & 738.} ^{1. 739. & 740.} ^{1. 741. & 742.} ^{1. 743. & 744.} ^{1. 745. & 746.} ^{1. 747. & 748.} ^{1. 749. & 750.} ^{1. 751. & 752.} ^{1. 753. & 754.} ^{1. 755. & 756.} ^{1. 757. & 758.} ^{1. 759. & 760.} ^{1. 761. & 762.} ^{1. 763. & 764.} ^{1. 765. & 766.} ^{1. 767. & 768.} ^{1. 769. & 770.} ^{1. 771. & 772.} ^{1. 773. & 774.} ^{1. 775. & 776.} ^{1. 777. & 778.} ^{1. 779. & 7710.} ^{1. 780. & 781.} ^{1. 782. & 783.} ^{1. 784. & 785.} ^{1. 786. & 787.} ^{1. 788. & 789.} ^{1. 790. & 791.} ^{1. 792. & 793.} ^{1. 794. & 795.} ^{1. 796. & 797.} ^{1. 798. & 799.} ^{1. 800. & 801.} ^{1. 802. & 803.} ^{1. 804. & 805.} ^{1. 806. & 807.} ^{1. 808. & 809.} ^{1. 810. & 811.} ^{1. 812. & 813.} ^{1. 814. & 815.} ^{1. 816. & 817.} ^{1. 818. & 819.} ^{1. 820. & 821.} ^{1. 822. & 823.} ^{1. 824. & 825.} ^{1. 826. & 827.} ^{1. 828. & 829.} ^{1. 830. & 831.} ^{1. 832. & 833.} ^{1. 834. & 835.} ^{1. 836. & 837.} ^{1. 838. & 839.} ^{1. 840. & 841.} ^{1. 842. & 843.} ^{1. 844. & 845.} ^{1. 846. & 847.} ^{1. 848. & 849.} ^{1. 850. & 851.} ^{1. 852. & 853.} ^{1. 854. & 855.} ^{1. 856. & 857.} ^{1. 858. & 859.} ^{1. 860. & 861.} ^{1. 862. & 863.} ^{1. 864. & 865.} ^{1. 866. & 867.} ^{1. 868. & 869.} ^{1. 870. & 871.} ^{1. 872. & 873.} ^{1. 874. & 875.} ^{1. 876. & 877.} ^{1. 878. & 879.} ^{1. 880. & 881.} ^{1. 882. & 883.} ^{1. 884. & 885.} ^{1. 886. & 887.} ^{1. 888. & 889.} ^{1. 890. & 891.} ^{1. 892. & 893.} ^{1. 894. & 895.} ^{1. 896. & 897.} ^{1. 898. & 899.} ^{1. 900. & 901.} ^{1. 902. & 903.} ^{1. 904. & 905.} ^{1. 906. & 907.} ^{1. 908. & 909.} ^{1. 910. & 911.} ^{1. 912. & 913.} ^{1. 914. & 915.} ^{1. 916. & 917.} ^{1. 918. & 919.} ^{1. 920. & 921.} ^{1. 922. & 923.} ^{1. 924. & 925.} ^{1. 926. & 927.} ^{1. 928. & 929.} ^{1. 930. & 931.} ^{1. 932. & 933.} ^{1. 934. & 935.} ^{1. 936. & 937.} ^{1. 938. & 939.} ^{1. 940. & 941.} ^{1. 942. & 943.} ^{1. 944. & 945.} ^{1. 946. & 947.} ^{1. 948. & 949.} ^{1. 950. & 951.} ^{1. 952. & 953.} ^{1. 954. & 955.} ^{1. 956. & 957.} ^{1. 958. & 959.} ^{1. 960. & 961.} ^{1. 962. & 963.} ^{1. 964. & 965.} ^{1. 966. & 967.} ^{1. 968. & 969.} ^{1. 970. & 971.} ^{1. 972. & 973.} ^{1. 974. & 975.} ^{1. 976. & 977.} ^{1. 978. & 979.} ^{1. 980. & 981.} ^{1. 982. & 983.} ^{1. 984. & 985.} ^{1. 986. & 987.} ^{1. 988. & 989.} ^{1. 990. & 991.} ^{1. 992. & 993}

vers. 7.) Afferre Domino patriæ Gentium , afferre
mino gloriam , & honorem .

perf. 8.) Afferte Domino gloriam nominis
huius. 8. in propria persona cuius.

Adversus Damnum in contrah.

9. Adorate Dominum in atrio lan-
guorum et facit ejus universa terra

quentem Eucharii filii certitudinem
hunc locum quum Pali. 2.8. unde etiam peti possunt
ad hujus faciunt intelligentiam.

Aferte Domini pars Gentium.] Hieron. familiis populi-
orum, fictae sunt in Paralipomenis. Alii, sacerdos, pro-
genies, tribus, parentes, cognomina, affinitates, & pro af-
finitate, reddunt, dare, parvae, tribuita. Paraph. supplet
canticum, uti afferant. Hebrei hic & in Paralip. nihil
discrepat. Interpres hebrei hoc loco retinuit nomen
Grecum super, in quo fructu Cattifid. venatur etymo-
logiam Latinam, quia parva dicatur a patre, & atriis.
Idem nomen Grecum extat in pl. 2.1. g ubi canticum inter-
pres posuit: familiaris, Hieron. continet. Piat. vetus, &
Romanum, August. 6. & ali. patris. Accedit lignis
Care familiis, communis illorum, & non communis patrum,
familiaris basem. Dilecta de his vocabulis Auctoritas.

in Psalmum XCV. Vers. 8. & 9.

461

¶ virtutem; quia tu creasti omnia, & proper voluntates
tu eras, & creata sunt. Item¹, Dignus es agnus, qui
accipit, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam,
et fortitudinem, et honorem, et gloriari, et benedictionem. So-
li per se debetur honor et gloria. Deo, regi et celorum, immor-
tali, invisibili. 1. Gloria clara et cum laude notitia; Ho-
nos addit exhibitent reverentie in signum virtutis. Sed,
ut dixi, honor, pro fortitudine ponitur, seu poteratio etiam
per ipsam vim vocabuli Hebrei 13. h[ab]et, quibus nimis
rem deferti honor soleret, dicens Petrus quoque gloria lecun-
dum Tropologiam Hugonis, ad prius dictam confessionem
peccatorum, que secum pulchritudinem afficit: quoniam
gloriam Dei confitens dat, ut etiam dicabamus, & ad san-
ctimoniam honor, quoniam voluntas Dei est, et satisfacio-
nista, ut afflentes a fornicatione, vas nostrorum poidamus
e: Thesis 4. in sanctificatione, & honore c, atq[ue] sic Deum honoremus;
postrem (quod est in membro sequenti) gloria nominis
Dei a latere, spectat ad magnificentiam, id est, omnia in
Dei gloriam facta sunt, & sic lucet lux nostra, ut videntes
opera nostra, glorificemus patrem nostrum, qui in celo est. Ap-
plicata eadem tri Hugo ad Contritionem, Confessionem, &
Satisfactionem, quemadmodum et pro ablatato Sa-
muele tres vultus, cotidem quomodo fateris, & amphoram
vini 2: postremo per triam repetitionem vobis, afferre, in-
dicare vultus sapientias terpendas tres illas peccatorum par-
tes. Agno fit idem Euthymius acq[ui] alii mysterium Trini-
tatis in eadem repetitione, non et nominis Domini: &
Euthymius agnoscit gloriam Deo in Deo est, et honorem, ut Pa-
ter Christum verò utrumque, omnium Deum, ut crea-
tor est, & fidelium patrem, quia per baptismum nos ad-
optavit. Ubi obiter nota Christo Patri nomen dare, de
quo alia ergo similitudo. Adoptione certe magis propriè non facit
fratres Christi per gratiam, & Patri Christi nomen dare, quam
filios ejusdem Christi, secundum uitatum loquendi cer-
pitus, ac Patribus modum, Accommodant denum ad
Magorum tria munera hunc locum Hugo.

scribit, ac proinde invitari eantum Gentes à Davide ad A
de ad opera supererogationis. Docet præterea, Gentiles
non potuisse admitti ad Sacrificia Iudeorum, nisi qua-
tenus pecuniam offerent, aut alia quorum pretio res à
Iudeis offerebantur: tamen ubivis liberum est
suisse eadem, vel alia, offerre, & de aliis animalibus, ac
rebus, quam quæ Iudeis præscribentur, quolibet alio
ritu, atque ceremonia diversa. Quod excipit decusse
dumtaxat animalia mundâ faciſſare, non sat coheret
cum generali sententiâ, qua eximit ab obligatione le-
gis scriptæ: hæc enim ex distinctione induxit inter
mundâ & immunda animalia, & per le nullum est im-
mundum, quamvis mundum & immundorum nomina
leguntur in scriptura & diu ante legem.

Communi a uir facie eius uniuersa terra. ¶ Hieron. par-
vus. Alii, paucis, aut paucioribus. Id valer. [¶] illi in plu-
rali, & [¶] in singulari collectivè sumto, & Para-
lip. [¶] ro q̄d sedet. Chald. hoc loco, contraem/sit eā con-
sueisse omnes habitationes terra. Verbum Hebraum im-
portat tremorem, & dolorum similes parturientium, ut id
circō transulerint Symm. & Aquila. [¶] dñmōrā parturie.
Senius est, ut omnes orbē totum homines reverentur B
Deum; & quoniam converenter in Templum religionis causa-
nō, nemō hīcere audeat, ledigar quod agit intentus o-
peri, attentus ad cultum, & ad ea, quā de Deo dicuntur,
maxime quod mox hic subfudetur, de regno illius. Affine
illud Cantici Abacuc, [¶] Dominus in templo ^{fācto} no, si-
leat a facie eius omnis terra, idest, contremiscat, quām
cum Dominus accedat ad Iherusalem ponulum suum.
op. 3. 25.

**lentia facies us omnis terra, id est, contemiscat, quum
jam Dominus accedat ad liberandum populum suum,
ac redendum veluti secum in templum. Probabilis
item expositi Abulensis d., invitari creaturas etiam
inanimatas, ad laudem Dei, & quadam quasi vel la-
tutie, vel reverentie, & cujusdam timoris. In P[ro]p[ri]etate 113.
evidetur: *A facie Dei, & Domini Jacob motu oculo terram;*
in Haggag[o], Deus aut[em] *quod novit* celum & terram,
& mare, & aridam, & omnes gentes, tunque venturum
desideratur cunctis gentibus. Euthymius mystice ex-
pliicit ut universus orbis ab errore ad veritatem commo-
veatur, eaq[ue] de causa Christi adventum ab alio Prophe-
ta vocatum terramotum, tum etiam de terramotu, qui
accidit Christi patiente & postremo quoniam ad Evan-
gelii predicationem universi populi, ac gentes conturbata-**

accidit Christi patiente b: potremus quoiam ad Evangelii prædicationem universi populi, ac gentes contuberculata sunt Elegit primum sensum Nicceph. Tradere videtur eadem Basilius, ac Theodorus translatione Symmachii, & Aquile, de qua dixi, ut scilicet prout etiam Elaias postea dixit, à Deo timore Gentes parturiant, ac pariane & à priori statu dimovantur, atque in pietate fundentur, atque figurantur. Haimo, Remigius, Bruno, Hugo, & alii referant ad commotionem per penitentiam in hominibus terrenis à facie venturi iudicis, vel ad Iudeorum commotionem, cum intrare fecerit Ierosolymam, commota est universa civitas K. Ponit quoque secundum illum Euthymium, de terra motu in passione Christi. Casiostodus, propter sensum de conversione ad penitentiam, juxta illud l. Timaei Dominum omnia tene, & Miserante omnem facies tenuit, accepit velut impetratorum prædictio-
nem, ut à facie Dei amatores scilicet humaboantur, nec enim dicit, commoveratur ante faciem, sed, à facie eius, & hodie nos ita es loqui, quos à conspicere nostro reddimus alienos. Postremus centri poref adhortatio ad Predicatores, ut eorum opera commoveantur omnes per universam terram ad fidem & pietatem à facie Dei, idest, à Dñe praesenti, ita ut appareat quod sit in iphis, ad eum modum, quo scriberit Paulus n. 1, ut annotavit Januarius hoc loco. Si convenient Ecclesiis in unum, & omnes prophetent, inter autem quos infidelis, aut idiota, convincitur ab omni-

loco. Si convenias Ecclesia in unam, & omnes propones, intras autem quis in infidelis, nisi idota, convincitur ab omnibus, disjudicatur ab omnibus, & ira cæsus in faciem adorabit Deum pronunciant quod vere Deus in vobis sit. Exemplo fuit Thaumaturgus, quia cum septendecim foliis Christianis universum populum, tñm urbanum, tñm rusticum per agnationem adjonxit Deo, cum in omnibus ejusdem tñm dictis, tñm factis, eorum que per gratiam peragebantur veluti lumini resplendit super cœlestis virtutis, indicium, quæ ex occulte affectabatur ipsum. Sie de illis Basilius, & hujus frater Nyphilus, qui scribit in morten totidem tantum reliquie infideles, quoniam intem Episcopatum fideles repererat, videlicet septendecim. In promptu sunt alia exempla omnium fidei facultorum, & huiusc in quo degimus. Affere Argynn distinctionem in communionem conversionis peccatorum, eruditioris (suditorum), admirationis devoutorum.

¶. 10.) Dicite in Gentibus, quia Dominus regnabit.

tenim correxit Orbem terræ, qui non commovebitur
judicabit populos in æquitate.

El p̄ēeonium hoc ad omnes Gentes faciendum, quod
habeat exercitū regnum dominum Deus: & regni ius in
mīa huc sp̄efat, ut omnes perfide aut fācio illum
more, atq; reverentia colere, & observare, vel cōmo-
dū universi terri pr̄iis dicitā indicabat silentium, ut de
tanta nuntiis attentē ac reverenter exciperet. Do-
cim̄ autem ac regni ius, & exercitū probat; In Deo
se, quoniam ab ipso rerum exordio Obeim̄ terrę virtutē
propria stabilit̄, adēc fixe ac firmiter, ut de tuo num-
ero loco sit componendus: idem Ver̄ postea in con-
firmatione facili (interim tamen eam omnia equitatis
moderans, atque gubernans, quamvis pleriq; id vel
in ea perspicient, vel minus credant) populos cunctos,
ungulato; homines quam summa exequitate judicabit, cui
de reddendo secundūm meritū sua. Faciliſ allegoria de
christo, cuius innotuit regnum mundo per Pr̄edicato-
res, maximē post resurrectionem perq; virtutem Crucis, fun-
quācep̄ti, & orbem corrixit ab idolatria fun-
sionis Ecclesia usq; ad mundi finē permanūrā, ac de-
cūnū in universali iudicio sententiam promuntiabit de
probis, & cœlis.

*Quia Dominus regnavit.) Explicant aliqui per tempus
aetatis, regnat, id est, regnandi gubernacula obtinet.
Gregor. i lug. in futuro, et ut futurae regni praedictionem
ambros. aut aliis etiam propter ostendit nihil Deo super
unum esse, id perinde ac si jam praeterisset. Hebreis,
Græcæ verbum est præterisset temporis. Ceterum
alate, ac Romano, additur, *et hinc*, & ita legunt Arnob.
August. Cassiod. Haimo, præterea Tertull. *z. Cypr.*
qui addit., *et transfu*si* in genitivo*, Leo, Greg., Id est
qui omittit, *quia*, ut etiam Cassiod. Lactantius, quem
Genes. Ambr., Bernard. &c. Citat item Valentia.
Dogenrem. & Hilari. fed nequid loca reperi. Et Gracis
et Ambro. & Ephrem & Gracie exata, Iudee fuit Surius
Contentit Pamelius *caudem* lectionem extare in Gal.
Iudee quoque Plaut. qui vulgo utinam, *stilum* juxta emen-
tiores codices Bibliorum, interg. ceteros in Donatia-
ico manuscrito, quo Erasmus *aurum* vocat, ob au-
cas capitales litteras. Ait præterea contra Jacobus Fa-
rum, quam transcribit August. Justinianus. Episcopus Ne-
iensis, non eis id ab aliquo Paraphrasatio additum
de devotione aliquip. Lindanus & citas, sequitur que
scribentur, a Judæis detractione de textu hanc lente-
ram. Favet Ecclesia, ut rupans hymnum illum de pal-
am, in quo Thedophilus canit ut ei plues tribuunt
sunt Valentia Ambroso:*

*Implora fuit una concilii
David fidelis carnis,
Dicens in nationibus
Regnavit a ligno Deus.*

*Toto etiam tempore, quod intercurrit inter Octavam
Patcha, & Pentecos in commemoratione victoriae Crucis
Christi per versiculos cantatur in Matutinis, & Vespertino-
nis horis. Dicite in nationibus: Quia negavit a ligno Deus
Arbitrarius Salm. noster / mutasse Heb. nomine YHWH hebreus
quod significat lignum in particulari YHWH est, dicere vo-
luit in YAH , quia redditur per, etenim. Agellius con-
tienti, ex YHWH hebreus evalit YAH , non data opera cu-
miquam fecerunt: deinde quium ex codicibus habentur
*Dimissi
in Tertiali
easter. Iud. 2.
13.
d' e' ap' gr'
nere interpret.
cap. 9.**

463

bus **Ybbets**, & ex iis qui haberent **Tn ab.**, utrumque possumus sive figura signo diversa sublati ligno ab ignariis, remanescit utramque; unctionem, **regnavit a ligno**, possemo **lignum** sublatum a quipon qui videtur in Hebreis liberis cui temporis non haberi. **Ribera a** ex Ordine quoque nostro scripti Lxx. de fide id addidisse, quod inspirante DEO intelligenter id addi debere; qui regnum parvus Christi sibi debebat per Crucem. Docet simile quid alibi scripsi. **Richel.** quoque hoc loco dicit, ab aliquo interprete additione istam factam esse, quem **Lyranus** nominat vel **Symm.** vel **Theodotionem**, vel **alium**. Propонendo magis in sententiam que Iudeus ascribit maiestatis mutationem in Hebreo texto. In eadem sententia, præter citatos Pamphilum, Genebr. Lindanum, Salmeronem, est hoc etiam loco Richardus Cenomanus, & Bartholom. **Botta** Ecclesiasticus bac in re negat errare posse. Valentia vero ad translationem istam magis conformatem esse fidet nostra. Probari autem potest, quia neq; Julianus id obiecerit **Tryphon** Ephesino Rabino Archi-

te. Valerius vero at translationem Islam magis conformatum esse fidei nostrae. Probari autem potest, quia neq; Julianus id obiecisse Tryphonii Ephesino Rabino Actianagogo doctrinae fama insinuit, neq; Tertullianus auctor et loco Iudeos impugnasse, nec Typhon in dialogo cum Juliano, si calumnia erat, e. m. non repulisse: aut si fullo Lxx adidicisset, plus eius quantis via auditoritate polerent etiam iudicari. In Paralipomenon. L. p. 16. s. 16. v. 16. s. 17. v. 16.

118
rent etiam apud Iudeos, quos Iudei fuisse, quam scriptura et textu Hebreo, deculsiunt. Neque omnino levis conjectura, quod paulo post tubiliciatur in hoc psalmō b.
Tunc exultabunt omnia ligna filii varum a facie Domini, qua-
si allusio sit cum aspergim a illud, Dominus regnabit a
ligno, quae sunt in terra, et non in aere, ut posse posse
in aera possemus.

17. atque significetur quod peccatores, velut lylvæ ligna, infusci, & flammis apti, cruci Christi in virtute conversi, frugifer eraverint. Accedit corruptio corum denudariorum circa Pl. 21. verba: *Foderunt manus meas*, &c. ut ibi vidimus, & circa loca alia, de quibus, quo ante nominavi Salmer. & Rib. hisp. prior Leo à Capistrano, in talibus locis, dicitur.

strio in Apologia. Postremo Cassiod. alii quidem, inquit, translatores non habens a *litteris*, sed nobis sufficit quod Lxx. auctoritate firmatum est. Quod Salmeron. & Angel. dicebant de mutata dictione *υπειν* in *την εβην*, vel potius in *την*, minus probable videatur, desist enim adhuc propositio, sine qua sensus non consistit, & *Naph* membro sequenti bene coheret. Aroab postò explicat, qui per lignum concupiscentie regnum dei ab hominibus recesserat, modo per lignum Crucis regnum reversum Dei Cles atq; Christus, reddit fide ac moribus habens eft, Deus atq; juxta vim verbi ~~admodum~~ corrigat per omnia modum.

Tert. non lignarium regem significari scribit, sed Christum, qui exinde à passione supererata morte regnavit, imperium, & imperit insignie non in capite, vel in manu regis, tamquam diadema, auct scutiprum, aut aliquam proprietatis vestis non sed tamquam novus rex seculorum super humerum genitus et novam gloriam & potestatem, & sublimitatem suam in humero efficerens. Cypr. disputans contra Judaeos, vocali ligni sacri regnum, & ligni regalis regnum, quavis non de Crucis solis, sed simili de tabula clavis in capite ligni Crucis confixa, in qua inferius est titulus, & appellans Iesum Nazarenum Regem Iudeorum, interpretari videoatur Leo et Judaeos alloquens, prementes, non scleris eorum tantum ordinum predictum afferent in scripturis, sed potentiam quoque regni manifestam.

27. hoc loco, nec ipsos legisse. **Dominus descendit de Cruci**, quoniam pascuerat quod, praemaluitam Crucifixi
28. quod ipsi operabant b, sed **Dominus regnavit a ligno**. Agit
29. eadem ratione contra eodem Judge Bernard, quanvis
non Iudeus, sed nationibus haec annunciatio debetur, &
gentilis Praes regni titulum inscriberit ligno, quem
Iudei titulum corrumperet nequivinerit. Postrem invat-
Dicitur, ut quo Deus ex terra fecerit orbem, id est, perfec-
tum prout essent distracti vitiis, non amplius com-
moverentur omnino ab ista perfectione, quanvis secundum
quidam de illa membra commotio contingat. Sed obstant vocabulo **et in thevel, & in vobis**, que terram habi-
bitabilem significant. Dicreditur Arguanus, in condi-
tiones, quibus oportet esse predictum, qui corrigeret alios
velut, ne tempore, ut si fieri a cupiditate gloriae, a conforma-
tione mortalitatem, a tempestate iracundiam, a præstum-
perioribus, ab adulatoriis malignitate, a cxcitate igno-
ranteria. Indicata talia cupient.

Judicabit populus in ægatate.) Nunc populi dicuntur quæ sunt Gentes, confunduntur, & haec voces, quemadmodum id est, & **אַנְגָּלִים goim**, & **בְּנֵי banim**. Iudicium verò istud comprehendit universam gubernationem praefatæ temporis & sententiam ferendam post hanc vitam. Pluraliter vocantur Hebr. nomine **דְּמָשִׁיחָה messias** et **מֶלֶךְ מְלֹא קָדְשָׁן melech meleach ha-kadosh**, his singulare nomen Graecum **τύραννος tyranos** redditum significat. Ne tamquam suntur pro rigida & exata, sed **מְלֹא קָדְשָׁן meleach ha-kadosh**, praefatim si agatur de regime hujus temporis, sed de benignitate in die iudicij.

